

Gebouw van de CCRB aan de Kromme Nieuwegracht in Utrecht 1924-1957

Coöperatieve Centrale Raiffeisen-Bank

Binnen de Rabobankorganisatie was tot 2016 sprake van lokale banken en een centrale organisatie. De Coöperatieve Centrale Raiffeisen-Bank is een voorloper van de huidige Rabobank. Zij werd in 1898 opgericht en was de oudste en grootste centrale bankorganisatie in de geschiedenis van het Nederlandse landbouwkrediet. In 1972 fuseerde de Coöperatieve Centrale Raiffeisen-Bank met de Coöperatieve Centrale Boerenleenbank tot Rabobank.

1898 Oprichting en doel

De Coöperatieve Centrale Raiffeisen-Bank (CCRB) werd op 12 juni 1898 opgericht in Didam als Coöperatieve Vereniging van Raiffeisen-banken en Landbouwverenigingen door de Nederlandsche Boerenbond en de vertegenwoordigers van zes coöperatieve boerenleenbanken. Haar vestigingsplaats werd Utrecht. In 1903 werd de oorspronkelijke naam gewijzigd.

De CCRB was een centrale organisatie van aangesloten, lokale coöperatieve boerenleenbanken (Raiffeisenbanken) in Nederland. Zij fungeerde als hun centrale bank. Daarnaast vervulde de CCRB voor de lokale banken de rol van girocentrale, centraal beleggingsinstituut, kenniscentrum, belangenbehartiger en controleorgaan. Dat laatste hield in, dat de CCRB via regelmatige inspecties toezicht uitoefende op het beheer en de administratie van de plaatselijke banken. Deze situatie was een

Oprichting van de Coöperatieve Centrale Raiffeisen-Bank (CCRB) 1898

Het kapitaal van de CCRB bestond uit een onbeperkt aantal aandelen van elk 500 gulden 1899

Algemene ledenvergadering van de CCRB in Tivoli in Utrecht 1923

Fotograaf N.V. Nederlandsch Fotopersbureau

uitvloeisel van de dubbele coöperatieve structuur en de statutaire verplichtingen. In 1953 kreeg deze rol een wettelijk karakter op grond van de Wet toezichtkredietwezen (1952), waarbij toezichthouder De Nederlandsche Bank (DNB) het toezicht op de CCRB-banken delegeerde aan hun centrale organisatie. De CCRB viel zelf als bankinstelling rechtstreeks onder het toezicht van DNB. Al vele jaren trad zij op als kredietverschafter van grote regionale en nationale (coöperatieve) landbouworganisaties.

Het CCRB-bestuursmodel telde drie organen: het bestuur, de raad van toezicht en de algemene vergadering (van de leden). De algemene vergadering hield toezicht op de andere twee organen. Daarnaast koos deze vergadering de leden van het bestuur en van de raad van toezicht en stelde de winst- en verliesrekening en de balans vast. Ook besliste de algemene vergadering over alle andere verenigingsaangelegenheden.

Het lidmaatschap van de CCRB stond open voor alle in Nederland gevestigde coöperatieve boerenleenbanken (Raiffeisenbanken) en andere coöperatieve landbouwinstellingen, waarvan de statuten door het CCRB-bestuur waren goedgekeurd. In de praktijk bestond die laatste groep uit enkele gecombineerde bank- en handelsverenigingen. In het zuiden van Nederland waren weinig Raiffeisenbanken. De boerenleenbanken daar waren bijna allemaal aangesloten bij de Coöperatieve Centrale Boerenleenbank. Lokale banken waren overigens niet verplicht tot een dergelijk lidmaatschap.

Stabiele groei

Begin twintigste eeuw veroverde het Raiffeisen-model in hoog tempo ons land. Tussen 1900 en 1920 groeide het aantal bij de CCRB aangesloten banken van 21 tot 320. In 1930 was dat vermeerderd tot 658. Mede door de nieuwe toezichtwetgeving zouden in de jaren vijftig nog enkele banken toetreden, waardoor het aantal aangesloten banken het hoogste aantal van 732 bereikte. Dat aantal zou door lokale fusies in de jaren daarna krimpen tot 617 in het fusiejaar 1972. In diezelfde periode 1952-1972 was daarentegen het aantal leden van de lokale banken gezamenlijk gestegen van 210.000 naar 518.000. Ondertussen waren de Raiffeisenbanken, net als de Boerenleenbanken, uitgegroeid tot

Recordaantal van 732 aangesloten banken

meer dan alleen een exponent van het agrarische bedrijfsleven. Zo hadden zij hun bancaire activiteiten uitgebreid naar ondernemers uit het midden- en kleinbedrijf. In het begin van het computertijdperk kregen de banken er veel particuliere klanten bij. Die kwamen vanaf de jaren zestig massaal naar de banken om een betaalrekening te openen. Deze zogeheten privérekening en de komst van de betaalcheques waren het begin van een nieuwe bladzijde in de geschiedenis van het betalingsverkeer, waarbij automatisering bij de banken een grote rol zou spelen.

In het kielzog hiervan kwamen de banken met aanvullende dienstverlening en producten, zoals de woninghypotheken, verzekeringen en vakantie-reizen. Voor de hypothecaire leningen had de CCRB in 1966 de Raiffeisenhypothekbank in het leven geroepen. De uitbreiding van de assurantiebemiddeling leidde onder meer in 1966 tot een deelname in verzekeringsmaatschappij 'De Twaalf Gewesten', die net als de CCRB verbonden was met de agrarische sector. In 1970 volgde de overname van het commissionairskantoor Transandine Handelsmaatschappij nv te Amsterdam. De uitbreiding van activiteiten betekende ook groei van de CCRB-organisatie.

De CCRB in de Utrechtse binnenstad

De CCRB was in de beginjaren ondergebracht in het kantoor van haar bestuurslid en notaris jhr. mr. W.E. Bosch van Oud-Amelisweerd aan de Drift in Utrecht. In 1900 verhuisde het notariskantoor en het CCRB-kantoor verhuisde mee. Toen de notaris in 1906 zijn werkzaamheden beëindigde, vertrok de CCRB naar een ander onderkomen. In jaren daarna leidde de stormachtige groei van de organisatie opnieuw tot verhuizingen in de historische binnenstad van Utrecht.

Begin jaren vijftig werd echter besloten tot nieuwbouw elders in de Utrechtse binnenstad. In 1957 konden de toen circa driehonderd personeelsleden verhuizen naar het doelmatige en representatieve kantoorgebouw aan de St. Jacobsstraat. De beelden op de gevel en de natuurstenen lijsten rond de ingang verwezen naar de historische verbondenheid van de bank met de agrarische sector. In 1968 kreeg dit gebouw een moderne zijvleugel ten behoeve van de aangeschafte computerapparatuur.

Het voormalige gebouw van de CCRB aan de St. Jacobsstraat 30 in Utrecht 1970

In Utrecht waren de banken zelfs burens, ca. 1970

Fotograaf Bart Stap

Fusie van de CCRB en de CCB tot de Coöperatieve Centrale Raiffeisen-Boerenleenbank B.A., roepnaam Rabobank 1972

Fusie tot Rabobank

Brancheervaging en de uitbreiding van het kantorennet van de banken leidden tot toenemende concurrentie in het Nederlandse bankwezen. Dat gold zowel voor het platteland als voor de grote steden. In tal van plaatsen was ondertussen zowel een Raiffeisenbank als een Boerenleenbank te vinden. Een samengaan van beide coöperatieve bankorganisaties lag dan ook voor de hand. De oprichting in 1949 van het N.V. Gemeenschappelijk Bankkantoor in Den Haag was een begin van samenwerking geweest. Hierlangs verliep een deel van het betalingsverkeer voor grote bedrijven en organisaties waarmee beide centrale banken een relatie onderhielden. Ook op andere terreinen was er sprake van toenemend overleg of samenwerking.

Na twee jaren van voorbereiding stemden in mei 1972 de ledenbanken van beide organisaties in met een fusie. Op 1 december 1972 was de fusie van de CCRB en de CCB tot de Coöperatieve Centrale Raiffeisen-Boerenleenbank B.A., roepnaam Rabobank, een feit.

Verder lezen

Sluyterman, K. et al. (1998). *Het coöperatieve alternatief. Honderd jaar Rabobank 1898-1998* (Den Haag: Sdu Uitgevers).

Vries, Joh. de (1973). *De Coöperatieve Raiffeisen-Boerenleenbanken in Nederland 1948-1973: Van exponent tot component*

(Utrecht: Coöperatieve Raiffeisen-Boerenleenbank).

Westrate, C. (1948). *Gedenkboek uitgegeven ter gelegenheid van het vijftigjarig bestaan der Coöperatieve Centrale Raiffeisen-Bank te Utrecht 1898-1948*

(Utrecht: Coöperatieve Raiffeisen-Bank).